

Rješenja

ŽUPANIJSKO NATJECANJE IZ ASTRONOMIJE 2019. GODINE

5. razred osnovne škole

Pitanja (ukupno 20 bodova):

U pitanjima 1-5 zaokruži jedan točan odgovor

	2
--	---

1. Kojoj točki na nebu deklinacija iznosi 90° ?

- a. Zvijezda Sjevernjača
- b. **Sjeverni nebeski pol**
- c. Zenit
- d. Nadir

	2
--	---

2. Zbog čega dan proljetne ravnodnevce nije uvijek točno 21.3?

- a. **Zato što tropska godina ne sadrži cijeli broj dana.**
- b. Zbog blage zime proljeće nekad dođe ranije
- c. Zato što neke godine traju duže
- d. Kad je godina prijestupna, ravnodnevica je 22.3

	2
--	---

3. Svjetlosna godina je mjerna jedinica za

- a. **Udaljenost**
- b. Vrijeme
- c. Brzinu
- d. Sjaj zvijezda

	2
--	---

4. U kojim krajevima Zemlje se Sunce ponekad može vidjeti u zenitu?

- a. U svim
- b. Nigdje
- c. **Između sjeverne i južne obratnice**
- d. Sjeverno od sjeverne polarnice i južno od južne polarnice

	2
--	---

5. Koja od navedenih je dvojna zvijezda?

- a. Alioth
- b. Alkaid
- c. Dubhe
- d. **Mizar**

U pitanjima 6 – 10 dopuni rečenice ili napiši odgovore na prazne crte.

	2
--	---

6. Kružnica koja dijeli nebo na vidljivu i nevidljivu polovicu naziva se **horizont**.

	2
--	---

7. Deklinacija i rektascenzija su koordinate u **ekvatorskom** koordinatnom sustavu, a azimut i visina u **horizontskom**.

	2
--	---

8. Najsjajnija zvijezda na nebu je **Sirius**, a nalazi se u zviježđu **Veliki Pas**.

	2
--	---

9. Teorija koja objašnjava nastanak svemira eksplozijom prije 14 milijardi godina naziva se **Big Bang** (ili **Veliki prasak**).

	2
--	---

10. Koja su mjesta na Zemlji na kojima nema cirkumpolarnih zvijezda?

Mjesta na zemljinom ekvatoru

ZADACI (Ukupno 30 bodova)

	4
--	---

1. Kada na nebu izlazi zvijezda koja je tjedan dana ranije izlazila u 10 sati navečer?

Rješenje:

Zvjezdani dan je 4 minute kraći od sunčevog (1 bod)

$7 \cdot 4 \text{ min} = 28 \text{ minuta}$ (1 bod)

Točno rješenje: 28 minuta ranije od 10:00 navečer je 9:32 navečer. (2 boda)

Ukupno 4 boda

	7
--	---

2. Odredi kutnu udaljenost zenita za promatrača iz Slavanskog Broda i sjevernog nebeskog pola. Geografska širina Slavanskog Broda iznosi $45^\circ 9'$. Zvijezda Mirfak (α Perzeja) ima deklinaciju 50° . Je li ona cirkumpolarna za ovog promatrača?

Visina sjevernog nebeskog pola jednak je geografskoj širini promatrača $SP = 45^\circ 9'$ (1 bod)

Visina zenita je 90° (1 bod)

Kutna udaljenost zenita i nebeskog pola α (može se koristiti i neka druga oznaka) računa se na način:

$\alpha = 90^\circ - 45^\circ 9'$ (1 bod)

$\alpha = 44^\circ 51'$ (1 bod)

Mirfak je od sjevernog nebeskog pola udaljen $90^\circ - 50^\circ = 40^\circ$. (1 bod)

$40^\circ < 45^\circ 9' \Rightarrow$ zvijezda se ne može spustiti ispod horizonta, dakle, cirkumpolarna je. (2 boda)

Ukupno 7 bodova

	5
--	---

3. Izrazi 180 zvjezdanih dana u srednjim Sunčevim danima.

Zvjezdani dan je 4 minute kraći od Sunčevog (1 bod)

Sunčev dan $24 \cdot 60 \text{ min} = 1440 \text{ min}$ (1 bod)

Zvjezdani dan = 1436 min (1 bod)

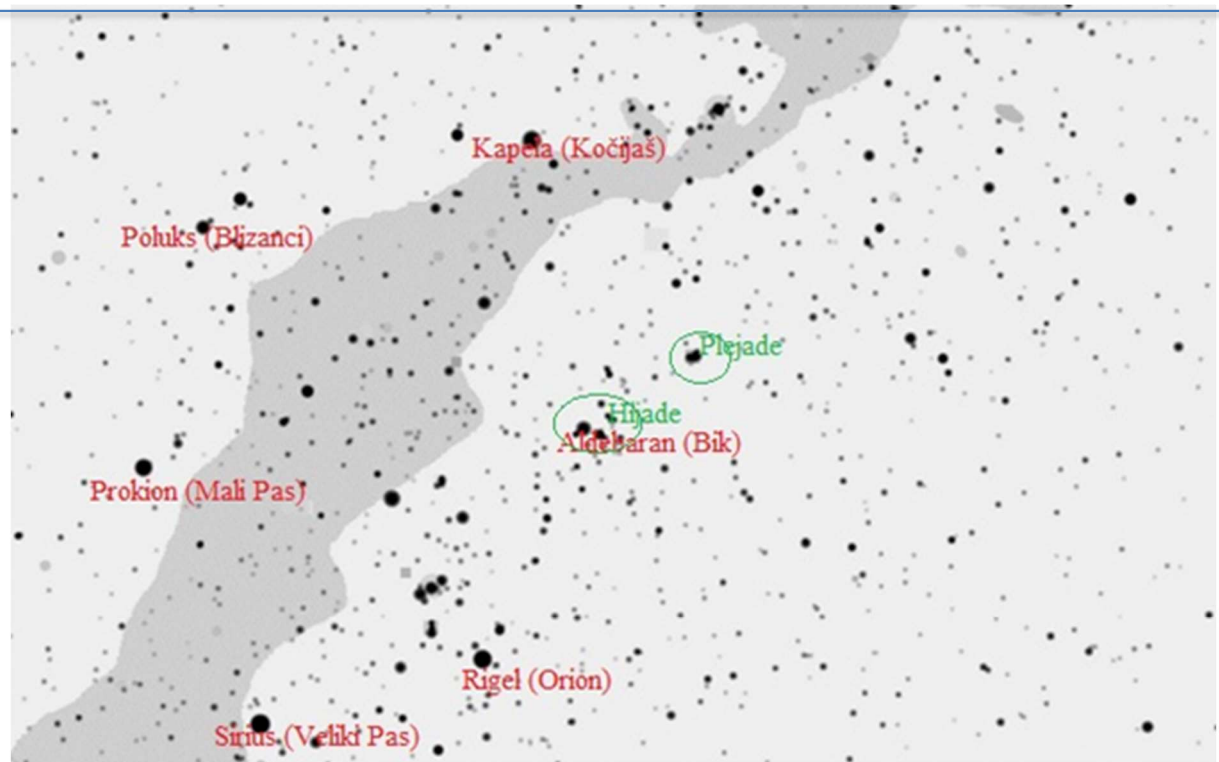
180 zvjezdanih dana = $180 \cdot 1436 = 25480 \text{ min}$ (1 bod)

Broj Sunčevih dana: $25480 \text{ min} : 1440 \text{ min} = 179,5$ (1 bod)

Ukupno 5 bodova

	14
--	----

4. Na karti napiši imena zvijezda zimskog šesterokuta. Uz svaku od tih zvijezda napiši i zviježđe kojem pripada. Na karti označi i otvorene skupove Plejade i Hijade.

Svaki točno upisani naziv po 1 bod

Ukupno 14 bodova